

Doos op rollen

De maatwerksite van de Nederlandse Taalunie

Op zoek naar een goede herhalingsactiviteit voor een cursist? Je zoekt goed leesmateriaal bij een bepaalde praktijksituatie? Weinig tijd en toch een goede les geven rond doelen en rollen die cursisten op zich kunnen nemen?

Inspiratie nodig voor een functionele schrijfoefening? Ga eens kijken bij de DOOS OP ROLLEN op de maatwerksite van de Nederlandse Taalunie! Een kwartiertje kennismaking kan je daarna heel wat voorbereidings- en zoekwerk besparen...

In nummer 141 van Les, juni 2006, verscheen het eerste artikel over de website die de Nederlandse Taalunie heeft laten ontwikkelen voor Vlaamse en Nederlandse docenten en onderwijscoördinatoren: www.NT2-beginnersdoelen.org. Een website die hen faciliteert en stimuleert om de inhoud van de les af te stemmen op de gebruiksdoelen van de cursisten. Behoeftegerichte trajecten, maatwerk vanuit rollen en doelen.

De website is ontstaan als concretisering van de VISIETEKST INBURGERING van de Nederlandse Taalunie. In deze visie wordt ervoor gepleit de inhoud van de les direct te laten aansluiten op de doelen die cursisten hebben, al vanaf het begin van de taalverwerving. Daarover later meer.

Sinds de eerste introductie van de site zijn er steeds meer materialen, instrumenten, handreikingen en voorbeelden op geplaatst. Januari 2008 werd de website officieel gelanceerd. Wat kun je op de site vinden? Om te beginnen informatie over de visie en de achtergrond van de site: waarom zou je maatwerk vanuit doelen en rollen leveren en wat verstaan we eronder en wat niet? Je vindt er ook de twee catalogi, een voor Vlaanderen en een voor Nederland, met daarin de mogelijke rollen die cursisten hebben of op zich willen nemen en de domeinen en praktijksituaties waarin ze dan vervolgens moeten functioneren (zie kader voor de rollen en hun domeinen). Alle Cruciale Praktijksitua-

ties van het Nederlandse inburgeringsexamen zitten erin verwerkt en ook nog andere situaties. En voorts een schat aan informatie, ideeën, praktijkervaringen, instrumenten en (les)materiaal om de weg tussen de visie en het bereiken van die praktische doelen van de cursist te plaveien. De aspecten die daarbij behandeld worden zijn:

- intake
- groepssamenstelling
- lesopzet
- evaluatie
- docentvaardigheden
- voorbeeldtrajecten

Hieronder zullen we een aantal recente vernieuwingen en aanvullingen voor het voetlicht brengen: nieuw lesmateriaal in de DOOS OP ROLLEN, toevoegingen aan de catalogi en een opschoning en ordening van de voorbeeldtrajecten.

Doos op rollen

Al in januari 2008 beschikte de site over lesmaterialen voor het leveren van maatwerk rond concrete, inhoudelijke doelen. De manier waarop dat materiaal geordend kan worden in de klas en in het aanbod aan cursisten, is heel ludiek DOOS OP ROLLEN genoemd. Cursisten werken niet uit een boek, maar het materiaal is in hangmappen geordend op situatie, taak, niveau, in een 'doos' die verplaatsbaar is. Zo wordt het tamelijk eenvoudig om per cursist passende materialen en opdrachten te selecteren. In de loop van de tijd is er nog veel meer taakgericht materiaal in de DOOS OP ROLLEN geplaatst en bevat deze nu ruim 250 gratis downloadbare lesmaterialen voor uiteenlopende rollen. De lesacti-

Cursisten werken niet uit een boek, maar het materiaal is in hangmappen geordend op situatie, taak, niveau

ROL	DOMEIN
Beheerder huisvesting en gezinsadministratie	Contact met officiële instanties Huisvesting Bankzaken/verzekeringen
Consument	Contact in winkels Gezondheid Mobiliteit
Cursist/student Vrijtijdsbesteder	Scholing Sociale contacten en omgaan met burens Vrijtijdsbesteding Media en actualiteit Reizen
Vrijwilliger	Op zoek naar vrijwilligerswerk Actief als vrijwilliger
Opvoeder	Opvoeding Gezondheid Onderwijs
Werkende	Op de werkvloer, algemeen Op de werkvloer, branchespecifiek
Werkzoekende Ondernemer	Werk zoeken Instanties Bedrijfsvoering
www.NT2-beginnersdoelen.org	

viteit is telkens helemaal uitgewerkt en bij de meeste activiteiten heb je alleen het voorhanden materiaal nodig. Een enkele keer moet je zelf woordenboeken voorzien of bijvoorbeeld catalogi van een meubelwinkel. De lesontwerpers zijn o.a. het Linguapolis (Universiteit Antwerpen), het Huis van het Nederlands Brussel en het Centrum voor Taal en Onderwijs (K.U. Leuven).

De DOOS OP ROLLEN maakt onderdeel uit van een methodiek die speci-

fiek voor de site is ontwikkeld, het zogenaamde HOEKENWERK. In Vlaanderen werken al vele docenten met deze vorm, waarbij cursisten een aantal uur per week binnen het reguliere traject met hun eigen rollen en doelen aan de gang gaan. In concreto richt de docent het lokaal in met verschillende 'hoeken' (tafels bij elkaar) waarbij in elke hoek aan een specifieke rol gewerkt kan worden. Cursisten kiezen zelf in welke 'hoek' ze willen werken. In die hoeken liggen bijbehorende

materialen en kunnen cursisten eventueel samenwerken aan opdrachten. Niet het zelfstandig werken is hier nieuw of het taakgerichte werken, maar wel de inhoudelijke groepering van opdrachten en eigen keuze van inhoudelijke leerdoelen van de cursisten. De bedoeling is om, als cursisten en docenten gewend zijn aan deze werkvorm, het aantal lessen gericht op rollen en doelen langzaam uit te breiden. Een beschrijving van de aanpak vind je vanzelfsprekend ook op de site.

Is dit materiaal en deze werkvorm nu ook in te zetten in Nederland? In de afgelopen nummers van Les is een discussie gevoerd over de rol die aandacht voor grammaticale aspecten, woordenschatopbouw, uitspraak en verstaanderigheid e.d. in de inburgeringstrajecten zou moeten spelen naast, voorafgaand of gecombineerd met aandacht voor de Cruciale Praktijksituaties (CP's). In dat licht vinden wij het van belang te benadrukken dat het materiaal uit de DOOS OP ROLLEN bestaat uit rolgerichte en doelgerichte taken, zonder aandacht voor een gestructureerde ontwikkeling van bovengenoemde taalcomponenten. De bruikbaarheid voor de Nederlandse docent ligt vooral in de inspiratie en sommige opdrachten zijn zelfs zonder meer in te zetten wanneer ze ingebed worden in een trajectopzet waarin die gewenste aandacht op de een of andere manier gestalte krijgt. Dat kan natuurlijk alleen wanneer de Vlaamse situatie en het Vlaamse taalgebruik in de opdrachten overeenkomen met die in Nederland - en dat zie je snel genoeg.

Wat vinden gebruikers van deze materialen? Docent Kathleen de Laet van CVO Sité gebruikt het materiaal voor alle rollen, behalve vooralsnog dat voor de rol 'ondernemer'. Kathleen begint met dit materiaal wanneer cursisten tegen het Vlaamse niveau 1.1 (A1) aan zitten en werkt er dan 2,5 uur per week aan (in een trajectweek van 12 uur). 'Voor de pauze doe ik de introductie aan de hand van de powerpointvoorstelling met luisterteksten die op de website te vinden is. Daarin worden verschillende type mensen en hun doelen geïntroduceerd. Aansluitend gaan we op zoek naar de herkenning van de cursist en de prioriteiten. We verdelen de klas in werkgroepen per rol. Tijdens de

pauze verander ik de klasopstelling, waardoor cursisten in verschillende hoeken van het lokaal aan verschillen- de rollen en taken op maat kunnen werken. Na de pauze gaan zij aan de slag met de door hen gekozen rol.' Docent Mieke van Grinsven (Lingua- polis) roemt de zelfstandigheid waar- mee cursisten aan het werk zijn. Mie- ke merkt dat cursisten zeer actief zijn. 'Ze vinden het blijkbaar een uitdaging om zo veel mogelijk oefeningen af te werken. Ze helpen elkaar en probe- ren de taak zelfstandig te maken.'

Dat merkt ook Kathleen. 'Ze zijn enthousiast over zoveel zelfstandig werk, peer coaching, taakgericht werk, concrete overlappings met eigen leven; ogen gaan open als het gaat over drijfveer/motivatie om de taal te leren, nieuwe woorden in de taken worden naarstig opgezocht in het woordenboek. Ze zijn blij dat ze hun bladen mee naar huis mogen nemen en ze vliegen er echt het volle uur in met een concentratie waarbij je een naald zou kunnen horen vallen in het klaslokaal, als ze niet zouden overleg- gen met hun groepsgenoten welke of- ferte de beste was voor deze of gene schilderwerken in huis! De studenten zijn tevreden met hun les en beseffen goed waarom ze de moeite doen die ze zich getroosten om zich de taal ei- gen te maken. Ze studeren thuis ook nog, terwijl ze al zes uur PER DAG naar school komen. Prachtig dus!'

Zoeken naar materiaal in de Doos

Je moet even wegwijs geraken in de Doos en op de site om geschikte les- activiteiten te vinden voor je cursisten. Via www.NT2-beginnersdoelen.org klik je op de foto van de Doos op

ROLLEN, scroll je naar 'Lesactiviteiten' en klik je op 'met de zoekfunctie'. Je krijgt een alfabetische lijst van alle ac- tiviteiten, maar je kan ook gedetail- leerder zoeken o.a. op rol, niveau, vaardigheid, groeperingsvorm enz. Omdat de alfabetische schikking ook met voorzetsels en lidwoorden reke- ning houdt, kan het interessant zijn de volledige lijst eens te doorlopen (bij- voorbeeld 'Aan het werk' over sollici- teren onder de letter A, 'De kring- winkel' i.v.m. het milieu of geld be- sparen onder de letter D). Per activi- teit wordt aangegeven voor welke rol de activiteit bedoeld is. Even door- klikken naar de rolbeschrijvingen in de catalogi kan gericht zoeken verge- makkelijken! Ook wordt vermeld voor welk niveau de activiteit bruik- baar is, welke vaardigheden geoefend worden en vaak is er ook een aandui- ding van de duur. Tot nu toe komen vooral 1.1 (A1) en 1.2 (A2) aan bod, maar heel wat materiaal kan vaak ook op een hoger niveau gebruikt worden.

Aanvulling praktijksituaties

Behalve het vele nieuwe Vlaamse ma- teriaal in de DOOS OP ROLLEN, worden de catalogi aangevuld met de CP's die voor het Nederlandse Inburgerings- examen worden ontwikkeld in op- dracht van het ministerie van VROM. De werkwijze en opbouw van deze profielen is dezelfde als de bestaande profielen. Het consortium dat de exa- mens ontwikkelt, heeft - na consulta- tie van een brede expertgroep - VROM een voorstel gedaan voor de CP's voor de profielen. In kader 1 staande CP's die vooralsnog als 'essen- tieel' zijn geïnventariseerd voor het profiel Ondernemerschap.

CP's ONDERNEMERSCHAP

DOMEIN INSTANTIES

CP 1	De Kamer van Koophandel
CP 2	Contact met uitkeringsinstantie
CP 3	De Belastingdienst
CP 4	De bank
CP 5	Contact met de verzekeraar
CP 6	Controlerende Instanties

DOMEIN BEDRIJFSVOERING

CP 7	Het bedrijfsplan
CP 8	Een bedrijfsruimte huren
CP 9	Promotie
CP 10	De inkoop
CP 11	De verkoop
CP 12	Financieel Management

Voor de rol 'ondernemer' in de cata- logi betekent het, dat de lijsten met CP's zijn vernieuwd en aangevuld. Wel aardig om te vermelden is dat bij het samenstellen van het voorstel voor de CP's van het nieuwe profiel, ge- bruik gemaakt is van de bestaande rol 'ondernemer' van de maatwerksite.

Voor het profiel Maatschappelijke participatie zijn veertien CP's voorge- steld, die verdeeld zijn over vier do- meinen:

1. domein 'Actief in mijn woonomge- ving'
2. domein 'Gezondheid en sport'
3. domein 'Op zoek naar vrijwilligers- werk'
4. domein 'Actief als vrijwilliger'

De bijbehorende CP's zullen even- eens in de catalogus verwerkt wor- den. Wanneer de CP's definitief zijn

Nederlandse Taalunie

taalunieversum
start taal onderwijs cultuurelémenten overal

NT2-beginnersdoelen

Start   Leerdoelenselectie   Maatwerk organiseren   Referentiekaders voor leertrajecten

u bent hier: nt2-beginnersdoelen » start » maatwerk organiseren » maatwerk in de les » doos op rollen

Doos op rollen

Lesactiviteit: "Ontevreden klant"

- Auteurs: CTO
- Duur: kort
- Doel: een probleem of klacht formuleren

» Download de lesactiviteit (PDF-document)

» Naar vorige pagina

Dit lesmateriaal is ontwikkeld in opdracht van het Vlaams ministerie van Wonen, Inburgering, Stedenbeleid en Binnenlands Bestuur.

Deze lesactiviteit bezit de volgende kenmerken:

Rol
Ondernemer
Niveau
1.1
Vaardigheid
spreken
Groeperingsvorm
SOL
Verwerkingsniveau
Basisvaardigheidsniveau
Context
Klantencontact

Start maatwerk organiseren
Intake
Groepsaansluiting
Maatwerk in de les
Evaluatie
Docentvaardigheden
Voorbeeldtrajecten

vastgesteld, zal bekeken worden hoe dit het beste kan gebeuren en uiteraard ook zó, dat de gebruiker gemakkelijk kan terugvinden welk CP bij welk profiel hoort. Tegen de tijd dat je dit leest, kun je het resultaat hiervan op de website bekijken en benutten.

(De definitieve profielen moeten nog in wet- en regelgeving vastgelegd worden. Houd de website van VROM in de gaten. Zie ook info op IMK-site over innovatietrajecten: <http://www.imk.nl/mkb/pilotsinburgering>)

Voorbeeldtrajecten

Tot slot zijn onlangs de voorbeeldtrajecten die op de site stonden tegen het licht gehouden. We wilden vooral die voorbeeldtrajecten selecteren die een voorbeeld zijn voor de geest waarin de website gebouwd is: maatwerk vanuit rollen en doelen van cursisten en vooral: vanaf een zo vroeg mogelijk tijdstip in de taalverwerving. Wij hebben daar de volgende criteria voor vastgesteld. Het traject kent minstens een aantal van de volgende kenmerken:

1. het traject vertrekt vanuit de rollen die de cursist vervult in een Nederlandstalige omgeving en de talige doelstellingen die daaruit voortvloeien (en deze rollen kunnen uiteraard veranderen in de loop van de tijd);
2. het traject houdt rekening met de individuele kenmerken die het leerproces van de cursist beïnvloeden;
3. het rol/doelgerichte maatwerk wordt vanaf een zo vroeg mogelijk stadium in het traject geïmplementeerd;

4. het traject bevat een gerichte intake en trajectbegeleiding;
5. het rol- en doelgerichte maatwerk wordt doorgetrokken in de evaluatie en voortgangsbewaking;
6. het traject betreft de cursist actief in het leerproces, hij bepaalt immers de rollen en doelen.

Ze helpen elkaar en proberen de taak zelfstandig te maken

Op de site zijn voorbeelden te vinden van trajecten die aan minstens een paar van deze criteria voldoen. Tegelijkertijd realiseren we ons dat tussen het hebben van een ideaal en het vormgeven ervan een weg ligt van stapsgewijze invoering van maatwerk. Van die eerste stappen zijn ook voorbeelden te geven en die willen we natuurlijk de geïnteresseerden niet onthouden – je zal er maar net door geïnspireerd worden! Dus ook voor voorbeelden van trajecten waarin de eerste stap gezet is en er een of twee criteria vervuld zijn, kun je op de site terecht.

Docenten en onderwijscoördinatoren die menen dat hun traject aan (een aantal van) de genoemde criteria voldoet en die graag zouden zien dat hun traject op de website komt te prijken, nodigen wij uit contact op te nemen met de werkgroep Maatwerk¹ via Jeroen Devlieghere (jdevlieghere@taalunie.org).

Vlaamse pluimen

De Vlaamse minister van onderwijs, Frank Vandenbroucke, acht maatwerk vanuit rollen en doelen een kansrijke 'piste' voor de positieve ontwikkeling

van het onderwijs Nederlands als tweede taal. In het aprilnummer van Les is een interview met hem gepubliceerd, met daarin zijn visie op de toekomst waarin flexibilisering, doelgroepgericht werken, de behoefte aan functionele en bruikbare contexten als instrument voor het onderwijs een belangrijke

plaats innemen. En in haar rendementsstudie over het Nt2-aanbod binnen de Centra voor Volwassenenonderwijs laat de Vlaamse onderwijsinspectie zich positief en stimulerend uit over het maatwerkproject van de Nederlandse Taalunie en de site die het opgeleverd heeft. Een link naar de betreffende passage (en naar het gehele rapport) staat op de homepage van de site. taalunieversum.org/onderwijs/nt2-begingersdoelen/doors_op_rollen

*Elwine Halewijn en Ann de Schryver
E.H.E.M.Halewijn@uva.nl*

Elwine Halewijn werkt bij ITTA en is lid van de werkgroep Maatwerk van de Nederlandse Taalunie.

Ann De Schryver is lesgeefster Nederlands voor anderstaligen volwassenen (in Brussel) en verzorgt bijscholingen didactiek Nederlands aan anderstaligen (op vraag).

¹ Leden van de werkgroep zijn: Jeroen Devlieghere (Nederlandse Taalunie), Matthias Vienne (CTO), Sabine Steemans (Linguapolis), Hans van Zonneveld (ROC van Nijmegen) en Elwine Halewijn (ITTA)